

מאיר וחסידה פעיל בביתם

לשרת בכוח זה מיצווה, וצריכים לעשות זאת עם מוח ונורמות מוסריות!"

● בגלל הרעועות הסוליטיות?

אלא בגלל מה? מה זאת אומרת סולקתי? אני הרי הייתי קודם בצבא. כשגמרתי ללמוד והיה לי כבר בריא, האוניברסיטה ביקשה ממני להישאר שנה ללמד. אמרתי שישלחו מיכתב לרמטכ"ל, שלחו מיכתב ואז קרא אותי הרמטכ"ל לשיחה וסיכמנו בינינו שאני אשאר עוד שנה אחת. עשייתי ביתניים אמריא, ולימדתי.

אחרי זה אני הייתי מיועד לקבל את פו"ם וראיתי שהם נותנים את זה למישהו אחר, השאירו אותי ללמוד עוד, התחלתי לעשות דוקטורט, והתברר שיש הנחיה להיפטר ממני.

● ובכל התקופה הזאת הבעת את דיעותיך?

רק באוניברסיטה. לא כתבתי בפומבי, לא חתמתי.

● אתה מצטערך?

כן. גם היום אני חושב שתורמתי היתה יכולה להיות יותר גדולה אילו הייתי חוזר. אני משוכנע שהצבא היה מרוויח מזה. אני בטוח שלא הייתי מחויב שם מעמד לנצח, אבל יכולתי לתרום. ולא רק אני חשבתי, עובדה שהם רצו. ומעניין שגם חיים ברילב וגם אריק שרון חברו יחד לנסות לשכנע אותי לנסות לשכנע את דיין שאחוזר לצבא. אני חושב שזה היה מועיל לצבא.

גם בצד של המחשבה הצבאית וגם בצד המוסר, המילחמה והמנהיגות. אבל משה דיין נתן הנחיה.

● היה לך ריב אישי עם משה דיין?

זה יותר עמוק, ערב מילחמת ששת הימים הוא הסתובב בפיקוד-דרום, לבש דרגת רב-אלוף ונתנו לו קצין קישור בדרגת סגן-אלוף, ג'יפ ונהג. הוא הסתובב בגייסות, בחטיבות, באוגדות.

"חלק מהמפקדים הבכירים של צה"ל היום היו חניכים שלי. בחלקם אני מתגאה מאוד"

במקביל הוא ניהל מערכה, ביקש מאשכול שימנה אותו אלוף פיקוד-דרום, מעל שייקה גביש. נורא רצה.

אבל ביתניים הוא דיבר איתנו, היו לנו ויכוחים איתו, היו שיחות. בין השאר הוא טען שאם אנחנו מכים במצרים, הירדנים יישבו בשקט, לא יצטרכו לעשות שם כלום. ואני טענתי שמיבצע יקשה לא יחזור על עצמו. הוא טען ואני צדקתי.

זה היה ויכוח אחד. הוויכוח הכי חשוב שהיה בינינו כשהתחילו ההפגנות של נשי וידור העליות, כך קראו לזה. נשות רפ"י עשו ערב המילומה הפגנה ברחוב הירקון מול בית מיפלגת-העבודה, שהממשלה לא בסדר, שיעשו ממשלת אחדות לאומית, שיכניסו גם את גח"ל (גוש חירות ליברלים) וגם את רפ"י. בסופו של דבר זה שבר את אשכול והוא הכניס גם את בגין, גם את יוסף ספיר מהליברלים וגם את משה דיין כשר-ביטחון. ואני זוכר אולי אומר לו, יוסי-יומיים קודם. אתה הולך להיות

● בורדאי שכן.

● אתה לא חושב שמיקרה כזה הוא סימפטומאטי להירדררות הזאת?
להיפך, אני חושב שהמיקרה הזה הוא על הגבול, וזה בדיוק המיקרה שצריך לעזור אותו ולטפל במיקרים אחרים.

למשל, אירגון-הטרור היהודי — שם צריך להחמיר כהוגן, זה דבר נורא בעיניי. הרבר הכי ניכזי שמפעפע במדינת-ישראל בעת האחרונה. יותר גרוע מכהנא הרבר הזה, הוא יותר גרוע מכהנא, מפני שהם יעילים יותר והם רצחניים יותר.

● אני מדברת על מה שקרה בצה"ל, על טוהר-ההנשק.

למה אני חידשתי ב־1969-1970 את המונח טוהר-ההנשק? בגלל העובדה שראיתי מה קורה. ברגע שנכנסנו למציאות שבה אנחנו כובשים, היתה תיקווה שתהיה נסיגה תמורת אינשהו הסדר. בפועל זה לא קרה. לפי דעתי, האשמה העיקרית מוטלת על ישראל, על ממשלות ישראל ועל דעת-הקהל בישראל.

● אז היית בצבא קבע?
כן. אני שוחררתי רק ב־70. אבל לא הייתי בתפקיד בצבא. הייתי בגולה, באוניברסיטת תל-אביב, שלחו אותי להקפאה, לגלות. לא שזה היה לי רע.

● כבר היית שמאלני, שלחו אותך להקפאה בגלל הרעועות?

בדיוק כשהייתה המילחמה, הייתי בשנה הראשונה של הלימודים באוניברסיטה. קיבלתי שנתיים וחצי, לגמור בריא, בדיוק באה המילחמה, אז השתתפתי בה באוגדה של ישראל טל. כשחזרתי מהמילחמה, חזרתי לאוניברסיטה, אבל הייתי במדים, השתתפתי בכינוסים.

את המונח טוהר-ההנשק אני פיתחתי מחדש כתגובה לספר שיח-לוחמים, כמאבק תרבותי קשה מאוד עם חלק גדול מהפיקוד הבכיר של צה"ל, ובכללם אריק שרון ורפול ומוטה, שכזו לספר שיח-לוחמים וצחקו ממנו. בכל הקצונה הבכירה של צה"ל, הקצין הבכיר היחיד שגילה אהרה לספר היה מורל'ה בראון.

החלטתי לצאת במערכה וחידשתי את נושא טוהר-ההנשק. השתמשתי באירועים מתוך הספר שיח-לוחמים. ויצא מזה מאמר גדול שהתפרסם במערכות. וכעבור שנתיים פירסמתי עוד אחד, כבר אחרי שהיינו בשטחים, ושם כבר הבאתי דוגמות מהשטחים.

כל כך לחמתי על כך שכמה חברה האשמו, שמאירקה פעיל המציא את המושג הזה.

אני יודע מה זה טוהר-ההנשק, וחידשתי אותו כי ראיתי את ההירדררות. משנה לשנה העסק נעשה יותר גרוע. זה היה הולך לאט-לאט, מפעפע באיטיות. מילחמת-הלבנון נתנה לזה דחיפה קדימה, לכל התהליך הזה של ההתבהמות. אני חשתי אותו קודם, וזה כתוב.

הסכנה בכך היא שיותר ויותר חיילים יהפכו לגיוענים מלוכלכים. זה אני אמרתי וזה כתוב. אני יכול להראות לך.

אני באתי בטענה להנהגה הפוליטית והצבאית שלנו שהיא לא לוקחת את השיקול הזה ב"מיסגרת מערכת השיקולים הפוליטיים, של לה ציע את השטחים תמורת שלום.

● למה לא חזרת לצה"ל אחרי הלימודים?

לא יכולתי לחזור לצה"ל, סולקתי מצה"ל. עשו את זה באופן מכוון, אבל סולקתי.

שקרה, למה לא הודיעו שבדקים את העניין?

בדקו אחרי לחץ, וזה כסדר שהיה לחץ ציבורי. הקימו ועדה בעיקבותיו, וזה בסדר. אז גם הועדה הזו לא באה להציע שהם יואשמו ברצח, הריגה, או גרימת מוות. זה בדיוק הקיים שלא מביאים למישפט. אבל אם היה שר הביטחון, זה תפקידו, או הרמטכ"ל, האישיות האחראית על כל העניין, באה ואמרת קרה דבר כזה וכוה, מאחר שהמימצאים של ועדת-בלטמן כאלה — אנחנו רואים את כל הפרשה הזאת כמכלול של קרב אחד ולא יהיה דיין, גמרנו. מה היו מרוויחים? גם היתה ועדה, גם ברוקו, ומצד שני קיבל איציק מרדכי את הבקינג ברגע שהתברר שאין אשמה ברורה. שרה-ביטחון היה גם נותן בקינג מסיים למפקדים בצה"ל לקחת החלטות כשצריך. שלא יפחדו.

יצחק רבין ומוישה חצי מתחבאים אחרי האלוף חיים נדל, שהוא יחילי במקומם.

● אין סה ניגודי-אינטרסים ביון היותך אישי-צבאי-לשעבר לבין היותך אישי-שמאל?

אז יש ניגודי-אינטרסים, לכן אני לא איש חדר מימדי. אני רואה את המעשה כולו. אני לא חושב שהיועץ המישפטי הוא האורא-קל מרפלי. הוא רק בן-אדם.

ובאופן עקרוני, הלך שכולנו צריכים ללמוד מזה שעניין טוהר-ההנשק הוא חשוב מאוד, וצריך לשים אליו לב באופן עקרוני. כך אני רואה את

"יצחק רבין ומוישה חצי מחבאים בענין איציק מרדכי מאחורי האלוף במילואים חיים נדל, שהוא יחילי במקומם"

זה. זה הסינתזה שהייתי רואה את עצמי כאיש-שמאל, שיועד מה זה פעולת צבאית, שמכבד את המדינה שאני חי בה ואת הנהלים שלה.

מה קורה אצלנו כל אנשי-הימין מעדיפים את איציק מרדכי, והם טוענים שהיועץ המישפטי הוא מנוול ועוכרי-ישראל וכו' וכו'. והמטומטם הזה יוסקה שפירא — ולא איכפת לי שתכתבי את זה, אני לא יודע מה הוא עושה בממשלה — לפי דעתי לא מבין מה זו מדינה, איך פועלת

הצבאית — הייחוד הישראלי, שהוא לדבריו, אינו ספר מדעי, אלא סיכום הקונספציה האישית שלו.

פעיל (59) הוא אב לארבעה ילדים, שני בנים, שעשו אותו לסב לשלושה נכדים, ושתי בנות, האחת מהן נשואה, השניה בתיכון, גרה בבית עם ההורים.

פעיל מתראיין לעיתים קרובות בנושאים צבאיים ונחשב למומחה בתחום זה, גם בגלל הרקע האישי שלו בצבא וגם בגלל עיסוקו האזרחי כהיסטוריון צבאי. בתחום מים אלה הוא אינו מהסס להביע את דעתו. השונה לעיתים קרובות מדיעות מקובלות. כך הביע גם השבוע את דעתו בעניין חטיפת האוטובוס ובעניינו של תא"ל יצחק מרדכי, שהיה גם חניך שלו בקורס-קצינים.

● בעניין של תא"ל איציק מרדכי אמרת, שכולם בסדר. איך זה ייתכן?

נכון, זה מה שאמרתי. הביטי: אני לא יודע אם קראת את סיפרו של הרברט מרכוזה על האדם החרימי-מדי. רוב האנשים הם חרימי-מדיים.

ניקה את מיקרה איציק מרדכי, שהוא מיקרה מעניין. אדם רגיל אומר: רגע אחד, אם איציק מרדכי בסדר, אז היועץ המישפטי לא בסדר. ואם הניתוח והייעוץ וההמלצות של היועץ המישפטי הם בסדר, או מן הסתם איציק מרדכי מוכרח להיות לא בסדר.

אצל אנשי-הימין, הלאומיים הגיוענים, זה חר וחלק בנושאים האלה. זו תפיסה חרימי-מדיית, כוללת, של כל דבר. להרוג ערבים זה לא נורא, קל וחומר מחבלים. איציק מרדכי ואחרים הם חכמה של צה"ל, מה שהם עושים זה בסדר וגמרנו את הוויכוחים. ואם זה בסדר, אז כל האחרים לא בסדר.

אבל גם אצלנו, כשמאל, יש כאלה שיש להם תפיסה חרימי-מדיית. אם טוהר הנשק זה אחד מהערכים החשובים, ולכאורה ראו שני מחבלים שהוציאו אותם בחיים וכעבור כמה שעות התברר שהם מתים, אז איציק מרדכי לא בסדר — והיועץ המישפטי הוא לגמרי בסדר, הוא לא נתן לדברים להידחק, הוא אמר: נחפש את הקורבן בנושא.

לפי דעתי, גם זה לא נכון. במדינה מודרנית, דמוקרטית, שהחיים בה הם פלורליסטיים, יכול להיות מיקרה שהחברה עשו פעולה צבאית בסדר, ובסופו של דבר קרתה שם תקלה, שהיא כאמת קרתה לפי המימצאים של הפאתולוגים. מה הם אומרים?

● שהם קיבלו את המכה באוטובוס ומתו אהריכך.

נגיד שמרדכי אפילו התרגו ונתן לו טיטות לחי או מכה בכת של האקדה, לא היא שהרגה אותו, עובדה. כלומר, הם עשו את מלאכתם

פעיל (משמאל) עם בני-גוריון ודיין

שינתי את שמי מפני שבן-גוריון ביקש ממני...

כהלכה. בעיניי, אפילו מבחינה צבאית עשו עבודה טובה.

● אז מי לא בסדר?

כשתברקי את אוטובוס-הדמים שהיה כבי-בישהחוף, וכל מיני ישראלים עשו מיטווה על האוטובוס — לא עים לי להגיד: רוב ההרוגים משני הצדדים, נוסעי האוטובוס היהודים והערביים, נהרגו מיריות מבחוץ. זה מעשה הפקרות. גם כמעשה מעלות זה היה כך.

● אבל למה באותו יום בצהרונים, כשכבר היה ברור מה קרה, לא יצאו בהודעה ברורה שהסבירה בדיוק מה